

Notat om folkeoplysende forening

Retsregler:

- Bekendtgørelse 2011-12-12 nr. 1251 om støtte til folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde.
- Folkeoplysningsloven (LBKG 2011-07-11 nr. 854)

Vurdering

En folkeoplysende forening er jf. § 4 i folkeoplysningsloven

- 1) en forening, der tilbyder folkeoplysende voksenundervisning mv., jf. kapitel 4, eller
- 2) en forening, der tilbyder frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde, jf. kapitel 5.

For at foreningen opfylder nr. 1 dvs. folkeoplysende voksenundervisning skal følgende betingelser være opfyldt:

Folkeoplysningslovens § 4 stk. 2:

- 1) have formuleret et formål med foreningsdannelsen, som fremgår af vedtægten,
- 2) tilbyde folkeoplysende virksomhed efter denne lov,
- 3) have en bestyrelse, der består af mindst 5 personer, der er valgt eller udpeget af medlemmerne eller medlemsorganisationerne, der står bag foreningen,
- 4) give deltagerne i den folkeoplysende virksomhed mulighed for en plads i bestyrelsen,
- 5) have en folkeoplysende voksenundervisningsvirksomhed, der som udgangspunkt er åben for alle, jf. § 7, stk. 4,
- 6) være hjemmehørende i tilskudskommunen og
- 7) have en virksomhed, der er almennyttig og kontinuerlig.

En frivillig folkeoplysende forening skal som udgangspunkt være åben for alle jf. § 7 stk. 3

- **Pkt. 1 og 2** Formålet i vedtægterne skal være formuleret i overensstemmelse med § 1 ”med respekt for forskellige holdninger sikre offentlige tilskud mv. til den frie folkeoplysende virksomhed, der bygger på fællesskab og de enkelte initiativtageres idégrundlag.” Endvidere skal foreningens virksomhed opfylde formålsbestemmelsen i § 7.

”Formålet med den folkeoplysende voksenundervisning er at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i undervisningen at øge deltagerens almene og faglige indsigt og færdigheder. Sigtet er at styrke den enkeltes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.”

Ifølge § 7 stk.2. omfatter den folkeoplysende voksenundervisning undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter, hvortil der er knyttet deltagerbetaling, jf. dog § 8, stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan, hvor særlige forhold gør sig gældende, beslutte at fravige kravet om deltagerbetaling.

Af bemærkningerne til loven (LFF 2000-02-02 nr. 189) fremgår, ”folkeoplysningen skal således bl.a. styrke lysten og evnen til at deltage i samfunds-, kultur-, familie- og arbejdslivet.”

Når kommunen skal vurdere om der er tale om folkeoplysende forening, skal det afgøres ud fra en vurdering af foreningens hovedvirksomhed jf. § 5 stk. 1

Det er oplyst, at foreningens hovedvirksomhed er, svømmehalsaktiviteter. Der er ifølge det oplyste tale om motionssvømning uden svømmeundervisning eller instruktør. Adgangen til sauna og fællesomklædning er en del af processen.

Jeg har umiddelbart svær ved at se, at de oplyste svømmehalsaktivitet er udtryk for undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter, hvortil der er knyttet deltagerbetaling jf. § 7 stk. 2.

Endvidere synes formålet med hovedaktiviteten svømning, sauna og fællesbadning ikke umiddelbart at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i undervisningen at øge deltagerens almene og faglige indsigt og færdigheder. Sigtet er at styrke den enkeltes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.

Specielt fordi det forhold, at der er mulighed for at opholde sig i svømmehallen, sauna eller i fællesomklædning uden badetøj ikke i sig selv kan betegnes som hverken undervisning eller debat.

At man deler og dyrker en interesse som mange dansker ikke er enige i, eller har kendskab til gør ikke, at det kan betragtes som undervisning eller debatskabende aktiviteter.

- **Pkt.6** Kommunen afgør ud fra en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger, om foreningen har en sådan tilknytning til kommunen, at den opfylder kravet om at være hjemmehørende dér. Har foreningen eventuelt en særskilt kontoradresse, må det normale være, at adressen ligger inden for kommunens grænse. Som vedtægterne er formuleret i dag, opfylder foreningen ikke pkt. 6. Det forhold, at hovedaktiviteten foregår i Esbjerg kommune og deres aktiviteter i det hele taget retter sig imod Esbjerg borger er endvidere forhold der bevirker, at denne betingelse ikke er opfyldt.

Det forhold, at man evt. ændre vedtægterne således, at det i stedet er Varde kommunes unge man henvender sig til, og at aktiviteterne foregår i Varde kommune, medfører efter min opfattelse ikke, at betingelsen er opfyldt, såfremt faktum er, at man alene henvender sig til Esbjerg borger og aktiviteterne alene finder sted i Esbjerg.

Det følger dog af § 5 stk. 7, at byrådet i særlige tilfælde kan yde tilskud og anvise ledige lokaler til en forening, der ikke er hjemmehørende i kommunen. Undtagelsesbestemmelsen tilsigter at tilskynde til samarbejde imellem kommunerne. Kommunalbestyrelsen kan f.eks. på områder, hvor deltagergrundlaget er spinkelt og ved folkeoplysende virksomhed for handicappede, yde tilskud og anvise ledige lokaler til foreninger, som er hjemmehørende i en anden kommune, for at kommunens borgere kan få et folkeoplysende tilbud i egen kommune.

Det skal dog bemærkes, at deltagelse i virksomhed efter denne lov ikke er betinget af bopæl i den kommune, i hvilken virksomheden finder sted jf. folkeoplysningslovens § 43 stk. 1. (Kommunalbestyrelsen kan kræve betaling fra en anden kommune for udgifterne til undervisning, studiekredse og aktiviteter tilrettelagt som fleksible tilrettelæggelsesformer efter kapitel 4 for personer, der er tilmeldt folkeregistret i kommunen, men som ved beregning af kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner indgår i folketallet i den anden kommune. jf. folkeoplysningslovens § 43 stk. 3)

- **Pkt. 7** Foreningens formål skal være almennyttigt. Der ligger heri et krav om, at foreningens formål skal have en værdi, som kommer fællesskabet til gode, uden at der er involveret kommercielle interesser heri. Kravet om, at foreningens virksomhed skal være kontinuerlig, har som baggrund, at der ikke kan gives støtte til foreninger, der etableres alene med det formål at afholde ét enkeltstående eller ét årligt folkeoplysende arrangement. Der skal være tale om faste, planlagte aktiviteter, som primært forventes at forløbe over hele året. Såfremt svømme aktiviteterne sker hver søndag, vil betingelsen om kontinuerligt være opfyldt. Hvis svømme aktiviteterne sker mere spontant kan det diskuteres om denne betingelse er opfyldt.

Konklusion:

Det er min vurdering, at foreningen ikke opfylder kriterierne for at være en forening, der tilbyder folkeoplysende voksenundervisning.

Dette skyldes bl.a., at virksomhedens hovedaktivitet ikke fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i undervisningen at øge deltagernes almene og faglige indsigt og færdigheder.

Endvidere kan svømning, sauna og fællesbad ikke umiddelbart betragtes som undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter, hvortil der er knyttet deltagerbetaling. Specielt fordi der ikke i aktiviteten er underviser/instruktører og svømning sauna og fællesbadning kan næppe betragtes som debatskabende aktiviteter.

Endvidere opfylder foreningen ikke kravet om, at være hjemmehørende i Varde kommune, da det af vedtægterne fremgår, at foreningen har hjemme i Esbjerg kommune og at formålet er udbrede kendskabet blandt Esbjergs unge. Endvidere foregår aktiviteterne ifølge det oplyste i Esbjerg svømmehal.

Der er ikke taget stilling til, om foreningen opfylder de øvrige punkter i folkeoplysningslovens § 4 stk. 2, men opbygningen skal selvfølgelig være i overensstemmelse med punkterne.

For at foreningen opfylder nr. 2 dvs. frivillig folkeoplysende foreningsarbejde, skal følgende betingelser være opfyldt:

Folkeoplysningslovens § 4 stk. 3

- 1) have formuleret et formål med foreningsdannelsen, som fremgår af vedtægten,
- 2) tilbyde folkeoplysende virksomhed efter denne lov,
- 3) have en bestyrelse,
- 4) være demokratisk opbygget,
- 5) bygge på aktivt medlemskab og have mindst 5 betalende medlemmer,
- 6) som udgangspunkt være åben for alle, som tilslutter sig foreningens formål, jf. § 14, stk. 3,
- 7) være hjemmehørende i tilskudskommunen og
- 8) have en virksomhed, der er almennyttig og kontinuerlig

- **Pkt. 1 og 2** Formålet i vedtægterne skal være formuleret i overensstemmelse med § 1 ”med respekt for forskellige holdninger sikre offentlige tilskud mv. til den frie folkeoplysende virksomhed, der bygger på fællesskab og de enkelte initiativtageres idégrundlag.” Endvidere skal foreningens virksomhed opfylde formålsbestemmelsen i § 14.

Formålet med det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde er at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i aktiviteten og det forpligtende fællesskab at styrke folkeoplysningen. Sigtet er at styrke medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet jf. folkeoplysningslovens § 14 stk. 1.

*Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde rummer idræt og idébestemt og samfundsengagerende **børne- og ungdomsarbejde**, hvortil der er knyttet deltagerbetaling. Kommunalbestyrelsen kan, hvor særlige forhold gør sig gældende, beslutte at fravige kravet om deltagerbetaling jf. folkeoplysningslovens § 14 stk. 2.*

En frivillig folkeoplysende forening skal som udgangspunkt være åben for alle jf. § 14 stk. 3

Kommunalbestyrelsen afgør (jf. folkeoplysningslovens § 5 stk. 1) ud fra en vurdering af **foreningens hovedvirksomhed**, om foreningen efter loven skal betragtes som en folkeoplysende forening, der tilbyder frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde.

Bestemmelsen fastlægger de krav, der stilles til en frivillig folkeoplysende forening, der tilbyder børne- og ungdomsarbejde. Eftersom medlemsskabet af foreningen forudsætter, at man er fyldt 18 år, sammenholdt med foreningens aktiviteter er det svært at tale om børne- og ungdomsarbejde.

Det følger imidlertid af § 16, at Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at yde tilskud til aktiviteter inden for idræt samt idébestemt og samfundsengagerende foreningsarbejde for personer over 25 år.

Kommunalbestyrelsen skal, jf. § 33, stk. 4, fastsætte om og i givet fald efter hvilke regler, der ydes tilskud til voksne. Kommunalbestyrelsen kan herunder fastsætte, at visse former for aktiviteter ikke kan få tilskud, men eventuelt få adgang til et lokale.

Spørgsmålet er herefter, om foreningens virksomhed kan betragtes som idræt samt idébestemt (politiske eller religiøse foreninger) og samfundsengagerende foreningsarbejde.

Hovedaktiviteten er ifølge det oplyste svømmehalsaktivitet. Under svømmehalsaktivitet foregår motionssvømning i det omfang medlemmerne selv initierer det. Der er ingen svømmeundervisning eller instruktør. Adgang til sauna er central i denne sammenhæng, ligesom omklædning er en del af processen.

Hovedaktiviteten som beskrevet ovenfor kan ikke umiddelbart betegnes som idébestemt og samfundsengagerende foreningsarbejde. Såfremt foreningen skal betegnes som en frivillig folkeoplysende forening kræver det herefter, at der er tale om idræt. Hvorvidt der er tale om idræt vil bero på en konkret vurdering.

Jeg har telefonisk drøftet forholdet med Kammer Kirk Sørensen fra Kulturstyrelsen, der efter drøftelse med deres jurist oplyste, at der ikke som sådan er noget til hinder for, at en naturist forening anses som en frivillig folkeoplysende forening, foreningen skal dog opfylde de betingelser/hensyn der fremgår af loven. Kulturstyrelsen bemærkede, at det umiddelbart er muligt, at foreningens aktiviteter kan henføres under idræt, det vil dog afhænge af en konkret vurdering. Hun oplyste, at Kulturstyrelsen ikke har udtalt sig om emnet, men har ikke kendskab til om undervisningsministeriet der tidligere var ansvarlig på området har berørt emnet.

- **Pkt. 7 og 8** henvises til det ovenfor gennemgået under pkt. 6 og 7.

Konklusion:

For at foreningen opfylder betingelserne for at være en frivillig folkeoplysende forening, er det som sagt en betingelse, at der er tale om børne- og ungdomsarbejde.

Som oplyst, er det min opfattelse, at der ikke er tale om børne- og ungearbejde. Imidlertid kan byrådet beslutte, at yde tilskud til frivillige oplysende foreninger som rette sig imod borger over 25 år.

Såfremt byrådet beslutter, at yde tilskud til aktiviteter der retter sig til borgere over 25 år, er det en betingelse, at hovedaktiviteten fremmer demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i aktiviteten og det forpligtende fællesskab styrker folkeoplysningen.

Det kan diskuteres, om svømmehalsaktiviteten som angivet ovenfor fremmer demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og det forpligtende fællesskab styrker folkeoplysningen.

Det er endvidere en betingelse, at hovedaktiviteten betragtes som idræt, idébestemt (politiske eller religiøse foreninger) og samfundsengagerende børne- og ungdomsarbejde.

Svømmehalsaktiviteterne kan efter min opfattelse ikke betegnes som idébestemt (politiske eller religiøse foreninger) og samfundsengagerende aktivitet.

Hvorvidt hovedaktiviteten er udtryk for idræt, vil bero på en konkret vurdering.

Der foreligger ikke som sådan en definition af hvornår der er tale om idræt, og linjen mellem idræt og wellness er i dette tilfælde meget tynd.

Jeg er dog enig i, at som aktiviteten er formuleret minder det mere om wellness end idræt, specielt fordi sauna og fællesbadning synes at tillægges større betydning end selve svømningen. Endvidere foregår der ikke nogen instruktion eller træning.

Foreningen opfylder endvidere ikke kravet om, at være hjemmehørende i Varde kommune, da det af vedtægterne fremgår, at foreningen har hjemme i Esbjerg kommune, og at formålet er udbrede kendskabet blandt Esbjergs unge. Endvidere foregår aktiviteterne ifølge det oplyste i en svømmehal i Esbjerg kommune.

Der er ikke taget stilling til, om foreningen opfylder de øvrige punkter.

Generelt:

Folkeoplysende forening må ikke oprettes eller drives i kommercielt øjemed, og eventuelt overskud, der opstår gennem deltagerbetaling ved foreningens virksomhed efter denne lov, skal tilfalde den folkeoplysende forening til anvendelse inden for lovens område. Ved en folkeoplysende forenings opløsning skal et eventuelt overskud, der er opstået ved deltagerbetaling ved foreningens virksomhed efter denne lov, tilfalde almennyttige formål jf. folkeoplysningslovens § 5 stk. 3.

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at der ydes tilskud efter objektive kriterier, der giver lige tilskudsvilkår og vilkår for anvisning af lokaler til virksomhed med samme funktion og indhold jf. § folkeoplysningslovens jf. 33 stk. 2

Der skal altså foretages en konkret saglig vurdering, når kommunen skal fastslå, hvorvidt der er tale om en folkeoplysende forening. Det er i den forbindelse vigtigt, at kommunen har indhentet alle relevante oplysninger for afgørelse af sagen.

Lighedsgrundsætningen

Jeg er ikke bekendt med, at Varde Kommune har anset en lignende forening som folkeoplysende forening jf. folkeoplysningsloven.

Kommunalfuldmagten

Der er ikke taget stilling til, om konkret støtte kan gives under henvisning til kommunalfuldmagten.

Andet:

Det er vigtigt at være opmærksom på, at de under alle omstændigheder ikke kan godkendes som vedtægterne er i dag. Godkendelse kan derfor ikke ske før vedtægterne og aktiviteterne er i overensstemmelse med betingelserne angivet ovenfor.

